

ANEXA 23.468

IV 10342

Inv. 91.209.-
9

Nominația de membru al cultelor
și instrucțiunii publice

Loco

11. Mr. Sculptare.

Inv. 10342.

ADERAREA ROMÂNIEI LA CONVENTIUNEA DIN BERNA

DE

TRANDAFIR G. DJUVARA

MINISTRU PLENIPOTENȚIAR

PREȘEDINTE AL ASOCIAȚIUNEI LITERARE ȘI ARTISTICE INTERNAȚIONALE

BUCUREȘTI. * * * * *
STABILIMENTUL GRAFIC, * * *
ALBERT BAER. Strada Numa-Pompiliu, 5-9.
1907 * * * * *

Inv. 10342.

ADERAREA ROMÂNIEI LA CONVENTIUNEA DIN BERNĂ

DE

TRANDAFIR G. DJUVARA

MINISTRU PLENIPOTENȚIAR

PREȘEDINTE AL ASOCIAȚIUNEI LITERARE ȘI ARTISTICE INTERNAȚIONALE

B245815

BUCUREȘTI. * * * * *
STABILIMENTUL GRAFIC, * * *
ALBERT BAER. Strada Numa-Pompiliu, 5-9.
1907 * * * * *

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ
BUCURESTI
COTA.....
10 342

RC49/05

B.C.U.Bucuresti

C14561

ADERAREA ROMÂNIEI
LA CONVENTIUNEA DIN BERNA

Aderarea României la Convențiunea din Berna

„Un fapt considerabil s'a produs în domeniul dreptului internațional. O convențiune de uniune pentru proteguirea operilor literare și artistice s'a încheiat și s'a promulgat oficialmente de mai multe state, care la olaltă întrupează impunătorul grup de aproape 450 milioane de însi¹⁾). Aproape jumătate din întreaga populație a pământului, s'a strâns sub acelaș steag și s'a plecat dinaintea acestei proprietăți, sfinte între toate, dar de esență metafizică, negată un timp atât de îndelungat, numărând abia un veac de viață și care se numește dreptul autorului asupra operei sale“.

Iată cum salută, acum 20 ani, eminentul jurisconsult Ed. Clauß semnarea convențiunii dela Berna!

Care era înțelesul exact al acestei convențiuni și ce progrese realiză dânsa în domeniul internațional? Dintr'un complex de legislații și jurisprudențe deosebite, căte odată chiar contradictorii, zece state, printre cari tocmai acele ce calcă în fruntea propășirei omenești, adică: Anglia, Franția, Germania, Italia, Belgia și Elveția, s'au învoit a trage niște principii comune, care să garanteze drepturile autorilor de opere literare și artistice.

Printre aceste principii cel mai greu de admis era assimilarea streinilor cu însiși naționalii, principiu la care nu se gândise, sau cel puțin nu-l formulase, nici vestitul reportor al legei franceze atât de liberală din 19 Iulie 1793, dar care intrase în conștiința judecătorilor francezi, chiar înaintea decretului din 1852, care a consfințit acest principiu. Si în adevăr, de indată ce proprietatea literară și artistică era recunoscută în drept, era greu de susținut că drepturile autorilor streini incetează la granițele respective ale fiecărui stat, pentru a se putea organiza, sub chiar scutul legei, acele spoliații cunoscute sub numele de contrafaceri, reproduceri, adaptații și traduceri ilicite. E interesant și caracteristic a pune față în față opinia unei, cu desăvârșire concordantă, a reprezentanților a două lumi opuse: Lakanal zicea: „Dintre toate proprietățile, aceea ce se poate mai greu tăgădui este fără îndoială aceea a produselor geniului și dacă un lucru e de mirare, e faptul că a mai fost nevoie ca această proprietate să fie recunoscută și exercițiul ei asigurat printr'o lege pozitivă“, iar în 4 Dec. 1843, după o jumătate de veac, Napoleon Ludovic Bonaparte,

1) Această populație este astăzi de aproape 650 milioane, cici dela încheerea convențiunii au mai aderat alte state. Fac acum parte din uniune: Germania, Belgia, Spania, Franța, Anglia, Haiti, Italia, Japonia, Luxemburg, Monaco, Norvegia, Elveția, Tunisia, Suedia și Danemarca.

viitorul prin lovitură de stat Impărat al Franției zicea: «Cred că opera intelectuală este o proprietate ca și o moie, ca și o casă, că ea trebuie să se bucure de aceleși drepturi și să nu poată fi înstrenuată decât pentru cauză de utilitate publică». Atât este de adevărat că chiar extremele se ating, când e vorba de un adevăr etern, isvorit din însăși conștiința popoarelor luminate.

Principiul fundamental al egalităței între streini și naționali fusese perfect formulat de consiliul federal elvețian, în nota sa din 3 Decembrie 1883 către guvernele streine: «o înțelegere generală prin care s-ar proclama principiul superior sau altfel zis de drept natural, că *autorul unei opere literare și artistice, oricărui ar fi naționalitatea lui și locul de reproducere, trebuie proteguit pretutindeni deopotrivă cu supușii fiecărei națiuni*». Acest principiu a triumfat în convențiunea din Berna și astăzi nici nu mai e contestat de nici un om competente în materie.

In afara de principiul egalităței între autorii streini și cei naționali, convențiunea din Berna mai realizează încă și următoarele progrese asupra stării anterioare ale legislațiunilor particulare din diferitele țări: se desfințau formalitățile numeroase de înregistrare și de depozit, cari nu făceau, în definitiv, decât să dea arme de procedură isteșilor contrafăcători; — se dispensa de termenul de trei ani ce se impunea autorilor pentru a începe traducerile operilor lor, restricțiune neîntemeiată, arbitrarie și vexatorie; — se opreau contrafacerile servile și apropiatiunile indirekte, contrafăcătorii de tot soiul fiind foarte dibaci în a ocoli legile neîndestul de precise; — se fixau presupușii hotărîte și limpezi pentru deschiderea acțiunei judecătorești; — se prevedea alcătuirea de uniuni restrânse mai înaintate chiar decât uniunea generală în măsurile de luat pentru ocrotirea drepturilor de autor; — se luau dispoziții de protecție pentru gazete și reviste, pentru fotografii și opere clorografice; în fine se creă și se organiză Bioul Internațional pentru protecția proprietății literare și artistice din Berna¹⁾.

Bazele acestei convențiuni au fost puse de conferința asociațiunii literare și artistice internaționale care s'a întrunit la Berna în Septembrie 1883 și la ale cărei lucrări am avut onoarea să iau și eu parte²⁾.

Convențiunea din Berna, pe de altă parte, nu punea decât două restricții țărilor aderente: 1) li se impunea o protecție minimă de 30 ani după moartea autorului, ceea ce nu era o greutate căci, în afară de România, toate statele acordă o protecție de cel puțin 30 ani după moartea autorului, afară de Haiti (20 ani) și Chili (5 ani); 2) li se impune să asimileze dreptul de traducere cu dreptul de reproducere, lucru consacrat de jurisprudența franceză, fără chiar să existe un text precis de lege în această privință.

Astfel s'a încheiat această operă monumentală a uniunii din Berna, despre care ilustrul avocat și președinte al asociațiunii literare și artistice internaționale Eug. Pouillet a zis că a fost intemeiată de «alianța literatorilor și artiștilor»³⁾.

*

Mai înainte de a învedea oportunitatea pentru România de a adera la convențiunea din Berna, nu socotesc de prisos de a spune câteva cuvinte asupra naturei chiar a dreptului de autor.

1) Ed. Clunet. Etude par la Convention d'Union Internationale pour la protection des œuvres littéraires et artistiques. Paris, 1887.

2) Ib. p. 16.

3) Actele conferinței din Paris, p. 106.

Suntem departe de epoca când se contesta acest drept, astăzi recunoscut de toate statele civilizate și de toți jurisconsulții de seamă. Se mai discută însă, din când în când, până la ce punct denumirea de *proprietate literară și artistică* este exactă. Cu drept cuvânt se tăgăduiește acesteia cele trei caractere constitutive ale proprietăței, adică că nu e nici absolută, nici exclusivă, nici perpetuă¹⁾.

S'a ajuns astfel la concluziunea că expresiunea de *proprietate literară și artistică* nu este tocmai juridică. În general se admite mai bucuros expresiunea de *drept de autor*, la germani: *Urüberrecht*. Chiar biuroul internațional din Berne a dat titlul de: *Le droit d'auteur* organului oficial al Uniunii.

Totuși unii jurisconsulti, ca Cl. Couhin au susținut că: „expresiunea de *proprietate industrială, literară și artistică* nu e numai consfințită de obiceiu, dar e încă, din punctul de vedere rațional și științific, de cea mai riguroasă îndreptățire“²⁾

Printre aceștia se pot rândui și unii publiciști români, cari cred că art. 19 al Constituției noastre este perfect de ajuns pentru a garanta dreptul de autor; să se aplice dreptul comun, ca pentru orice proprietate și nimic mai mult. Tot astfel și legiuitorul român a intitulat: *despre proprietatea literară* primul capitol al legei presei din 1 Aprilie 1862.

Alți jurisconsulti, ca ilustrul Pouillet, păstrând denumirea de *proprietary*, recunosc că e vorba de o proprietate de o natură deosebită, cu o reglementare *sui generis* și căreia regulele proprietăței în materie de obiecte corporale nu se potrivesc pe deplin³⁾. Asemenea și Accolas.

Manzoni a caracterizat de minune controversa: „Formula de *proprietate literară* nu e decât o metaforă și ca toate metaforele, ea devine un sofism, din momentul ce voim să o transformăm într'un argument, sofism care consistă în a încerca să schimbi o asemănare într'o identitate perfectă“.

Amicul meu Georges Maillard, eminentul președinte al recentului congres literar și artistic internațional din București, a ajuns la judecătoria finală că: „ne aflăm în fața unei certe de cuvinte; e totdeauna primejdios să întrebuițăm o expresiune împotriva, pentru că tot repetând o mereu, uităt improprietatea ei și ajungem, în mod firesc, să tragem aceleași consecințe ca și când ea ar fi exactă“. Si șicul avocat sfărșește cu această fină observație: „dacă în dreptul roman existau contracte nedenumite, de ce nu ar exista și drepturi neclasabile, cari țin și de una și de alta din categoriile existente, având caracterul lor propriu?“.

Asemenea și elocințele reprezentant al Belgiei, pe care publicul l'a aplaudat cu atâtă entuziasm la Ateneu, d-l Wauwermans socotește absolut de prinos această discuție teoretică, de oarece contradictorii cei mai înversunați sunt perfect de acord asupra urmărilor practice ale sistemelor lor respective⁴⁾.

Un punct asupra căruia aproape toți jurisconsultii sunt unaniști e caracterul mobiliar și necorporal al dreptului de autor⁵⁾.

S'au încercat și alte denumiri, de pildă acea de *proprietate intelectuală*, expresiune ce d. Clunet crede că a fost pentru prima oară întrebuită de legea spaniolă de la 10 Ianuarie 1879⁶⁾; asemenea și denumirea de

1) Cu toate acestea perpetuitatea dreptului de autor există deja în trei țări: în Guatemala, în Mexico și în Venezuela.

2) La prop. ind. art. et litt., t. I, Introduction.

3) Tr. de la prop. litt. et art. No. 9.

4) La prop. ind. litt. et art. p. 135.

5) Le droit des auteurs en Belgique, No. 7.

6) G. Hérard. Tr. de la prop. intellectuelle, t. I, No. 56.

7) Etude sur la Convention de Berne, p. 14.

drepturi intelectuale, propusă de d. Edm. Picard⁵⁾). Se știe că Anglia și Statele-Unite întrebunțează expresiunea de *copyright* (drepturi de copie).

In conferințele diplomatice, din care a șeit uniunea internațională din Berna, s'a vânturat îndestul toate aceste teorii și rezultatul a fost că, deși guvernul francez, credincios tradițiunei, insista să se mențină vechea denumire de *proprietary literară și artistică*, s'a ajuns la înțelegerea de a se adopta definitiv expresiunea de: «protection des droits des auteurs sur leurs œuvres littéraires et artistiques». Aceasta e astăzi formula oficială a bioului internațional din Berna, ceeace nu împedică că vechea denumire de *proprietary literară și artistică* revine pururea în discuție.

Oricare ar fi numele ce vom da dreptului de autor, importantul este că, odată acest drept recunoscut, urmează să-l ocrotim, cum e ocrotit în toate statele civilizate. Singurile țări în lume cari nu au nici o dispoziție legală asupra dreptului de autor sunt: Abisinia, Afganistanul, Bulgaria, China, Congo, Siberia, Marocul, Muntenegrul, Oman, Orange, Persia, Sârbia și Siamul. Această simplă enumărare e destul de elocinte.

România a fost printre națiunile premergătoare, de oarece, încă din 1862, a admis principiul fundamental al asimilării streinilor cu naționalii, principiu care, tocmai în 1886, a triumfat, prin convențiunea din Berna, în majoritatea statelor civilizate ale Europei. Cu un trecut atât de glorios, suntem datori să asigurăm autorilor o ocrotire cât mai dreaptă și mai rațională.

*

Una din formele cele mai practice ale acestei ocrotiri este aderarea la convențiunea din Berna și s'a observat că, dela 1886, se încheie din ce în ce mai puține învoiri internaționale pentru protecția proprietăței literare și artistice. Lucrul este firesc, de oarece convențiunea dela Berna cuprinde regulile cele mai înțelepte și mai practice cu privire la dreptul de autor și cum această convențiune este deschisă tuturor imbuñătățirilor ce s'ar propune de statele co semnatare cum și de bioul uniunii și de congresele anuale ale asociațiunei literare și artistice internaționale, este firesc că ținta generală este de a perfecționa dispozițiunile existente, fără a mai recurge la înțelegeri bilaterale, cari nu ar avea decât un teren de acțiune mult mai restrâns.

Care ar fi noua situație legală ce s'ar creă României prin aderarea ei la convențiunea din Berna?

Contrag credinței în deobște răspândite, situația actuală nu s-ar schimba mult. Precum odinioară majoritatea publicului crede că, la noi, nu există lege care să ocrotească pe autori, deși legea din 1862 era perfect în vigoare, precum mai în urmă credința generală era că streinii nu se pot bucură de drepturi egale cu naționalii, decât în virtutea unor tractate speciale, ceeace s'a dovedit judecătoarește inexact, — tot astfel astăzi multă lume crede că ne-am aruncă cine știe în ce aventură grozavă, dacă am aderă la convențiunea din Berna; de fapt însă, noi, în urma jurisprudenței stabilită de Inalta curte de casată și justiție, prin hotărirea sa dela 5 Iulie 1906, suntem ca și intrați în uniunea internațională din Berna, după cum o voi dovedi mai la vale.

In adevăr, principiul fundamental al convențiunii din Berna este, precum am spus mai sus, asimilarea streinilor cu naționalii și putem fi mândri,

5) Bulletin de la conf. du jeune barreau, 1874, p. 50.

că legiuitorul român a admis acest principiu încă din 1862. Din acest punct de vedere România a fost anti-mergătoare, căci, la acea epocă, afară de Franția, puține țări erau în Europa, ca Portugalia, Prusia, Baden și Bavaria¹), care să nu pretindă o reciprocitate isvorând din convențiuni diplomatice, ci se mulțumeau cu simpla reciprocitate de fapt sau reciprocitatea legală, isvorând din legislațiunile interne ale statelor, pentru a asigura streinilor drepturile lor de autor. Dintre statele care fac actualmente parte din uniunea internațională din Berna, Italia, Suedia, Monaco și Elveția admit acest principiu al reciprocităței legale, ca și România; pe de altă parte Franția, Belgia, Luxemburgul și Egiptul acordă protecție tuturor statelor fără excepție, fără condiție de reciprocitate, prin urmare cu aceste șapte țări tratamentul egal există deja de fapt. Patru alte țări: Anglia, Spania, Danemarca și Norvegia pot consacra această reciprocitate de tratament printr'un singur schimb de note diplomatice, fără a fi nevoie să se încheie convențiuni speciale, care să fie aprobată de corpurile legiuitorare. Astfel dar dintre toate țările care formează astăzi uniunea internațională din Berna numai patru sunt cu care reciprocitatea de egal tratament ar trebui consfințită printr'un tratat sau declarație diplomatică aprobată de parlamente și aceste patru țări sunt: Germania, Japonia, Tunisia, și Hâti. Cu aceste trei din urmă cestiuinea neprezintând nici un interes, rămâne în definitiv numai Germania. Dar este învederat că imperiul German nu va putea rămâne în condiția de inferioritate în care se află, expunând pe autori și artiști germani să continue a fi spoliati de drepturile lor fără putință de urmărire, pe când autorii celorlalte state, care au reciprocitatea legală, să fie ocrotiți în România; dacă nu intră imediat în convențiunea din Berna, Germania de sigur se va grăbi să ceară, pe cale diplomatică, recunoașterea reciprocităței. De altminteri nici România nu are interes, odată ce urmărește pe contrafăcători, de a acorda un monopol contrafăcătorilor operilor Germane, legea trebuie să pedepscască de o potrivă pe toți vinovații, de orice naționalitate ar fi dânsii.

Prin urmare, din punctul de vedere principal al asimilării strelinilor cu naționalii, putem zice, fără exagerare că România este ca și intrată în Convențiunea din Berna.

六

1) Iată exact, după d. A. Osterrieth, numele tuturor statelor cari, înainte de 1862, admiteau principiul reciprocității legale: ducatul de *Baden*, decretul din 8 Sept. 1806, art. 4; — *Anhalt Dessen*, decretul din 15 Nov. 1827, art. 9; — *Danemarca*, decretul din 7 Maiu 1828 și legea din 24 Dec. 1857, art. 23; — *Anhalt Cöthen*, decretul din 23 Dec. 1828, art. 1 și 10; — *Hessa*, legea din 23 Sept. 1830, art. 1 și 9; — *Prusia*, legea din 11 Ian. 1837, art. 38 și ordonanța din 5 Iulie 1844, art. 4; — *Saxa-Weimar*, legea din 11 Ian. 1839, art. 38; — *Bavaria*, legea din 15 Aprilie 1840, art. XII; — *Brunswick*, legea din 10 Febr. 1842, art. 21; — Regatul *Saxei*, legile din 22. Febr. 1844, art. 11, din 27 Iulie 1846, art. 17 și din 30 Iulie 1855, art. 1; — *Austria*, legea din 19 Oct. 1846, art. 39; — *Portugalia*, legea din 8 Iulie 1851, art. 32; — *Reuss*, ordonanța din 24 Dec. 1827, art. 3; — *Saxa-Altenburg*, legea din 1 Dec. 1827, art. 4; — *Grecia*, Codul Penal din 1833, art. 483; — *Anglia*, lagea din 10 Maiu 1844; — *Norvegia*, legea din 15 Sept. 1830. Voiu obsejă numai că, în Anglia, în Danemarca și în Norvegia, deși principiul reciprocității legale este admis, trebuie prealabil să se pronunțe o ordonanță regală pentru a se dă efect acestui principiu; această ordonanță fiind unilaterală, nu e nevoie de nici o negociere diplomatică. Adrian Huard, în lucrarea sa : *Etude comparative des législations française et étrangère en matière de propriété industrielle, artistique et littéraire*, zice, la pag. 187, că exemplul Franciei, de a acordă tuturor streinilor aceleasi drepturi ca și naționalilor, fără nici o condiție de reciprocitate, a fost urmat de Venezuela și de Chili. Bițroul internațional din Berna, ce am consultat asupra acestui punct, m'a lămuri astfel: Textul original al legei Chiliane publicat în *Contardo, Recopilacion de leyes* (Santiago, 1886, p. 230) prevede că streinii nu se pot bucură de aceleasi drepturi ca și chilianii în timp de 10 ani, decât dacă fac să apară, în Chili, o nouă ediție de opere déjà publicate în alte țări; — căt pentru Venezuela, acest stat nu acordă streinilor decât dreptul exclusiv de a publică, reproduce sau vinde operele lor în tot teritoriul Republicei, cu alte cuvinte se cere naționalizarea operei, ceea ce depare de principiul reciprocității necondiționate, cum pretinde Huard.

Să examinăm celelalte dispoziții ale Convențiunii din Berna.

Printre acestea cea mai de căpetenie este suprimarea oricărei formalități, atât decât aceea impusă de țara de origină a operei (art. 2). Din acest punct de privire, România s-ar afla într-o situație excepțional de favorabilă, căci prin legea din 23 Martie 1904, în urma propunerii mele în Senat, suprimându-se depositul obligatoriu și înregistrarea operilor la Ministerul cultelor și instrucțiunii publice, autorii români ar fi apărăți în toate țările Uniunii și s-ar bucură de toate drepturile menționate în Convențiunea din Berna fără a fi nevoiți să îndeplinească nici o formalitate. Ei ar avea o situație privilegiată cum nu au nici unii dintre autorii statelor contracstante. Aceasta este primul avantaj ce am trage prin faptul aderării noastre la Convențiunea din Berna, avantajul a cărei însemnatate nu va scăpa juris-consultilor, cari știu că formalitățile încălcite și intortochiate sunt principala cauză că împriuinații nu și pot căpăta dreptatea; dificultatea aceasta e și mai serioasă pentru procesele de urmărit în străinătate, unde procedura este atât de variată și greu de condus.

Care sunt operile literare și artistice ocrotite de Convențiunea din Berna? Articolul 4 al acestei Convențiuni le enumerează în ordinea următoare: cărțile, broșurile și orice alte scrieri; operile dramatice și dramatico-musicale; compozițiunile musicale cu sau fără cuvinte; operile de desen, de pictură, de sculptură, de gravură; litografiile, ilustrațiunile, hărțile geografice: planurile, crohiurile și operaile plastice, privitoare la geografie, la topografie, la arhitectură sau la științe în general. Mai urmează această frază: *in fine* orice producție din domeniul literar științific și artistic care ar putea să fie publicată prin veri ce mod de tipărire sau reproducere, dar jurisprudența a stabilit că acest *in fine* restrâng protecția numai la operile menționate mai sus, astfel că Congresele literare și artistice internaționale din Weimar (1903) și București (1906) au cerut ca această expresiune de *enfin* să fie înlocuită cu expresiunea *en outre*, pentru a lărgi înțelesul și a coprinde orice producție literară, științifică și artistică. Dar astfel cum este astăzi în vigoare Convențiunea din Berna operaile ocrotite se mărginesc la cele specificate mai sus.

Este adevărat că legea dela 1 Aprilie 1862, actualmente în vigoare, nu prevede anume toate aceste producții ale spiritului; dar nu trebuie uitat că această lege a fost copiată după legea franceză din 1793, care asemenea e foarte laconică, ceeace nu a împiedicat să fie, inaplicarea ei, întinsă la toate operaile literare și artistice. Tot astfel și art. 339—342 din Codul nostru penal, pedepsind contrafacerile operaile literare și artistice cum și reprezentările dramatice neautorizate, sunt inspirate din art. 425 și 429 din Codul penal francez. Prin urmare este învederat că judecătorul român va fi dispus a urmă pilda dată de jurisprudența franceză pentru cazuri similare. Aceasta să și întâmplat. Sentința secției II-a a Trib. Ilfov din 7 Decembrie 1898 declară că art. 1 al legei asupra presei din 1862, lege care garantează dreptul autorilor asupra scrierilor lor și care e redactată în termenii cei mai largi posibili, este generic: și că, fără deosebire de valoarea, scopul sau obiectul scrierii, dreptul autorilor este ocrotit de lege. Tot astfel și înalța Curte de Casație și justiție prin hotărîrea sa dela 21 Septembrie 1893 lasă la aprecierea suverană a judecătorului să statornească care sunt operaile literare și artistice care merită să fie ocrotite. Este deci neîndoios că protecția ar fi întinsă de instanțele noastre judiciare chiar asupra operi-

lor literare și artistice cari nu sunt anume citate de legea din 1862, cum s'a făcut deja pentru fotografi.

Dar chiar dacă această ipoteză ar fi combătută, de îndată ce legea din 1862 este recunoscută ca învechită și ne mai răspunzând actualelor cerințe, în urma progreselor făcute asupra materiei, este mai logic să ne întrebăm dacă operile enumerate la art. 4 al Convențiunii din Berna merită să fie ocrotite în contra reproduselor ilicite, sub orice formă s-ar prezenta ele. Examinând cu atenție toate acele opere, orice om de bună credință va recunoaște că nu se poate, în mod arbitral, acordă protecție cutătorilor opere și a o refuză altora; astfel în enumerarea de mai sus s-ar putea poate adăuga oarecare opere scăpate din vedere, dar evident că nu s-ar putea scoate nici una.

In privința traducării, textul actual al Convențiunii din Berna (art. 5) este mai restrictiv decât acel al legizațiunilor principalelor State și decât jurisprudența stabilită în Franța. În adevăr, el obligă pe autor să publice o traducere a operei sale în termen de 10 ani, fără de care pierde dreptul său exclusiv de traducere, pe când tendința generală este de a acordă autorului un drept exclusiv de traducere, care să dureze tot atât cât și dreptul său asupra operei originale. Dificultatea, în 1886, a provenit din partea Germaniei; astăzi însă legea germană asimilează traducerile cu reprodusurile ilicite. În Franța, deși nu a existat un text special de lege în privința traducerii, instanțele judiciare au asimilat traducerile cu reprodusurile. Tot astfel fără îndoială, ar procedă și judecătorul român și asupra acestui punct cei patru autori¹⁾ ce au presintat lucrări la ultimul Congres literar și artistic au fost de acord. Prin urmare, în virtutea principiului că: «cine dă mai mult, dă și mai puțin» putem afirma că, în privința traducerilor, aderarea Rămâniei la Convențiunea din Berna nu ar presintă nici o greutate. Nu pot purcede înainte, fără a repetă ce am zis de atâtea ori, că piedicile ce s'ar pune pentru a micșora numărul nesăbuitelor traduceri, făcute de oameni ne-principuți, ar fi în interesul păstrării limbei și propășirii literaturii.

Sunt însă trei soiuri de opere, ocrotite de Convențiunea din Berna, dar despre cari nu se pomenește în legea noastră astăzi în vigoare: operile postume, anonime și pseudonime. În afară că aceste opere sunt de o mai mică însemnatate, nu socotesc că li se poate refuza protecția, de îndată ce principiul protecției este admis; prin faptul chiar că aceste denumiri sunt generice, putând coprinde într-însele orice fel de lucrări științifice, artistice și literare, nu poate fi un moment cestiu de a le respinge în bloc, când mai nainte s'au statonicit drepturi de protecție pentru lucrări similare. Nici asupra acestui punct, aderarea României la Convențiunea din Berna nu poate întâmpina stavile serioase.

Regimul aplicabil ziarelor astfel cum il statorește Convențiunea din Berna, se deosebește întrucâtva de cel actualmente în vigoare în România. Art. 7 al acestei Convențiuni stipulează că: „Romanele foiletoane, între cari se coprind și nuvelele, publicate în ziar sau reviste periodice ale uneia din țările Uniunii, nu vor putea fi reproduse, în original sau în traducere, în celealte țări ale Uniunii, fără autorizarea autorilor sau cesonarilor lor“. Iată pe de altă parte cum sună art. 3 al legii din 1862: „Articolele ce autorii sau proprietarii lor nu vor voi că

1) D-nii C. Hamangiu, Ion T. Ghica, Al. Nicolau și T. G. Djuvara.

să se reproducă în alte jurnale, vor trebui a purtă la început nota că reproducerea este oprită, se înțelege numai articolele literare și științifice". În fond, protecțiunea este acordată și de o parte și de alta, atât numai că după Convențiunea din Berna protecțiunea se acordă romanelor foiletoane și nuveelor, fără a se face pe original nici o mențiune, pe când legislatorul român cere această mențiune pe toate articolele literare și științifice. Reserva însă este obligatorie chiar după Convențiunea din Berna, aliniatul 2 al art. 7, pentru toate celelalte articole de ziare și de reviste periodice; dacă rezerva de interzicere nu este făcută, reproducerea este permisă, cu condițiune de a se arăta izvorul. În fine după ultimul aliniat al articolului 7, "nici într'un caz interzicerea nu se poate aplica articolelor de discuție politică, nouăților zilei și faptelor diverse". Aceste trei din urmă sunt dar libere de a fi reproduse. În aceste condiții, se poate zice că totă libertatea este acordată discuției și drepturile publicului de a fi bine informat sunt ocrotite. Atât numai se poate obiecta că Convențiunea din Berna, în textul ei actual, este prea liberală sau mai exact imprudentă în ceea ce privește dreptul de a reproduce nouățile zilei și faptele diverse, drept ce poate dă loc la abuzul care constituie concurența neleală; de aceia și diferențele congrese ale Asociației literare și artistice internaționale au cerut îngrădirea acestui drept. Dar acest punct va merită discuție în alcătuirea proiectului de lege asupra dreptului de autor. De o cam dată, Convențiunea din Berna dă mai multe garanții decât i s-ar putea reclama.

Imi mai rămâne să semnalez o deosebire între tratamentul Convențiunii din Berna și acel al legei din 1862 cu privire la termenul de protecție acordat operilor autorului după moarte: Convențiunea din Berna cere un minimum de 30 ani, pe când noi nu dăm decât 10 ani. Acest termen, unul din cele mai scurte care există (cel mai scurt e cel de 5 ani din Chili), a fost împrumutat legei franceze din 1793; de atunci însă, în Franția protecțiunea a ajuns să fie asigurată pentru 50 ani după moartea autorului, termen adoptat și de Belgia, Danemarca, Ungaria, Norvegia, Portugalia, Rusia, Suedia, etc. Până și în Turcia e un termen de 40 ani, dela data publicării operei. Chiar dacă nu am merge până la termenul cel mai lung de 80 ani, adoptat de Spania, în tot cazul cel puțin admitem termenul de 30 ani, inscris în legislațiunile Germaniei, Austriei, Japoniei și Elveției. Prin urmare și din acest punct de vedere aderarea României la Convențiunea din Berna nu prezintă nici o dificultate.

Acestea sunt analizate punct cu punct, dispozițiunile Convențiunii din Berna, dintre cari majoritatea și în tot cazul cele mai de căpetenie sunt conforme dirpozițiunilor legei noastre în vigoare, iar cele cari prezintă deosebiri de detaliu, nu sunt de natură a ne impiedica să intrăm în Uniunea internațională pentru ocrotirea dreptului de autor.

După ce am arătat puținele restricții ce Convențiunea din Berna pune acelor cari doresc să intre în Uniunea internațională din 1886, îmi rămâne să arăt și câteva materii, pe cari ea le rezervă în mod formal legișlațiunilor naționale. Acestea sunt: fixarea intinderii împrumuturilor zise licite, printre cari sunt importantele publicațiuni destinate învățământului, prevăzute la art. 8 al Convențiunii (vezi art. 5 al legii din 1862); sechestrarea contrafacerilor (vezi art. 6 al legii din 1862 și art. 339—342 din codul penal); limitele apropriațunei indirecte (adopția unile, localizările, etc.): retro-

activitatea, despre care legea română, ca și cea franceză nu se ocupă *). În cercul acestei libertăți ce se rezervă inițiativelor legislațiunilor interioare, noi putem de pildă permite reproducerea fără autorizare a actelor oficiale, a hotărîrilor judecătorești, a discursurilor parlamentare și a discursurilor rostiti în întruniri publice, a articolelor de discuțiușe politică, a descripțiunilor învențiunilor științifice, a noutăților zilei, a citațiunilor în scop de critică și polemică sau pentru opere destinate învățământului, a fotografilor fără nume de autor; putem permite creștematiele, antologiele și culegerile de fragmente alese, putem permite execuțări și reprezentări de opere musicale sau dramatice în scop de binefacere, etc., etc.

Din cele expuse mai sus reiese, în mod învederat, nu numai că, fiind dată legislațiunea liberală astăzi în vigoare în România, aderarea la Convențiunea din Berna e o simplă formalitate, dar încă indeplinirea acestei formalități prezintă mari înlesniri și avantajii pentru scriitori, artiști și editori.

Aceștia, în primul rând, vor fi într-o situație cum nici unii alții nu au din punctul de vedere al formalităților, de oarece ei nu vor avea absolut nici o formalitate de făcut în toate celelalte țări ale Uniunii, pentru ca operile lor să fie ocrotite, pe când scriitorii și artiștii streini sunt, mai mult sau mai puțin, toți supuși oare căror formalități de înregistrare, de depozit, etc.

In al doilea rând vom stabili un fel de drept public general în materie de proprietate literară și artistică. În adevară, în afară de Austro-Ungaria toate Statele civilizate ale Europei fac parte din această Uniune Internațională cu sediul în Berna; dar și în Austro-Ungaria mișcarea este atât de puternică, încât aderarea imperiului dualist se poate face dintr-o zi într'altele: dejă Societatea autorilor, compozitorilor și editorilor de muzică din Viena, Corporațunea artiștilor vienezi, cum și Comitetul Asociației librarilor-editori austriaci s-au pronunțat pentru intrarea Austriei în Uniune *). Astfel vom avea reguli identice, de o potrivă aplicate în toată Europa cultă: și noi nu avem nici un interes de a vedea stabilindu-se tratamente diferențiale în această materie. Tot așa și în cestiunea protecționii consulare, deși România nu a încheiat convențiuni consulare cu toate Puterile, s'a admis să se acorde tuturor streinilor tratamentul de care se bucură în special Italia. Pentru ce, de pildă, cum e astăzi situația legală, contrafăcătorii ar continua să exploateze operile germane, pentru că nu există nici reciprocitate legală, nici reciprocitate diplomatică între Germania și România, pe când contrafacerile operilor franceze, italiene, belgiene, elvețiene, etc., sunt pedepsite la noi? Un tratament legal trebuie statoricit pentru toți streinii. De altminteri este și periculos, pentru o țară mică, să lase rezolvarea acestor cestiuni negocierilor diplomatice, pentru că Puterile cele mari apăsă cu toată influența lor preponderentă și obțin totdeauna mai mult de cît ar trebui să li acorde. Aceasta e un punct de vedere care merită toată atențunea oamenilor politici și este mult mai prudent și mai înțelept de a intra în Uniunea Internațională din Berna, punându-ne astfel pe picior de perfectă egalitate cu toate Puterile Europei centrale.

* Cf. Memoriul Bioului Internațional din Berna, publicat în lucrarea mea: *Les droits de propriété littéraire et artistique des étrangers reconnus par la justice en Roumanie*, p. 72.
*) Cf. *Die Berner Convention zum Schutze der Werke der Litteratur und Kunst und Oesterreich-Ungarn*, von Carl Junker, Wien 1900.

Incontestabil că, în această afacere, interesul bine înțeles al propășirii literaturii și artei naționale ne îndeamnă la acest pas. Dar e la mijloc o cestiune de demnitate. După cum, foarte judicios se exprimă d. Alcide Darras: „E un obiceiu primejdos de a rezolva chestiunile de drept numai prin considerațiuni de interes; contrafacerea este o hoție, morala este o datorie și nu trebuie precupereită“ De ce nu am admite că se vor naște și români ale căror opere să fie căutate în străinătate? Și ar fi oare drept să nu se bucure și dânsii de protecțunea în deobște acordată tuturor autorilor străini? Un modest exemplu am avut cu compozițiunile muzicale ale lui Ivanovici cari au imbogățit pe numeroși editori străini, pe când autorul a murit sărac. Ni se va răspunde: cu o floare nu se face primăvara. Așa este, dar dacă atmosfera ambiantă e năbușitoare, cum mai pot răsări florile artistice? Indărătnicia ce s'a arătat în această chestiune s'a manifestat și în aceia a brevetelor de invențiuni. Multă vreme s'a susținut serios că noi nu avem și nu putem avea inventatori și ca o consecință monstruoasă se cerea menținerea aceleiași stări de lucruri scandalose în care România era centrul de acțiune al piraților industriali, cum a fost și a piraților literari. Astăzi însă avem o lege asupra brevetelor de invențiune și ca o sancțiune imanentă, s'a văzut numai decât acea admirabilă invențiune a D-lui Theodorescu, care e ca o binecuvântare cerească pentru instituționea „Vatra Luminoasă“ eșită din creerul genial, sau mai drept zicând din inima nesecat de miloașă a Majestăței sale Reginei; mașina pentru orbi este astăzi respândită pe toată suprafața globului și grație brevetului de invențiune, care se va respecta și în străinătate, ea va rămâne o invențiune românească și banii ce se vor strânge vor alina mii de mii de suferinți.

De ce nu am admite că și alte asemenea opere românești, fie din domeniul științific, literar și artistic, fie din acel al industriei nu ar izvori din imaginea românului? Nu numai țările cele mari numără cugetători ageri: pildă ne stau Belgia, Elveția și Olanda.

Singura obiecțione ce s'a făcut adeseori e că literatura română se află încă în fașe și are nevoie de se adăpa la izvorul literaturelor streine. Obiecționea aceasta, serioasă în vremuri, nu mai poate atârnă în cumpănă astăzi; acei ce o fac, dacă nu sunt interesați în cauză, deprinși a trăi din munca altora, apoi de sigur atunci nu cunosc producțiunile naționale din timpul din urmă, de cari literatura și arta română se pot cu drept făli. Fără o ocrotire dreaptă și eficace, scriitori și artiști noștri nu pot lupta cu puhoiul de traducționi și de reproducționi nesăbuite, cari scălcie sărmâna limbă Românească și pun stavile propășirei literaturii și artei naționale. De altminteri aceiași obiecțione s'a făcut acum vre-o treizeci de ani și în domeniul industriei și comerțului: din fericire însă românul s'a arătat destoinic în numeroase industrii și meserii astfel că astăzi putem să ne mândrim că nu mai suntem, în parte cel puțin, sub jugul economic al străinătăței. În ordinea culturii naționale, să avem asemenea incredere și să ne desbrâcăm de niște deprinderi rușinoase de spoliare, care omoară spiritul de inițiativă, înăbușesc orice avânt generos către un ideal național și ne reduce a fi niște instrumente servile sau niște paraziți, ca acei pe cari Horațiu îi poreclea cu despăt, *invitatorum servum pecus*.

De altfel ori care ar fi desnădăduirea traducătorilor și editorilor cari trăiau din munca autorilor străini, nu ne mai putem reîntoarce la starea de imorală sălbăticie dinainte: că vom aderă sau nu la Convențiunea din Bernă,

că vom face sau nu o nouă lege a dreptului de autor, mai sănătoasă și mai potrivită cu progresele săvârșite în lumea civilisată în timpul din urmă, jurisprudența română este astăzi astfel, încât drepturile autorilor străini sunt deplin ocrotite și va depinde numai de agerimea lor ca să impiedice pe viitor contrafacerile și reproducările ilicite, printre care de sigur putem număra și traducerile neautorizate.

Lucrurile stănd astfel, e mult mai rațional și mai demn să regulăm definitiv cestiunea dreptului de autor sau, cum se zice în mod curent, a proprietății literare și artistice.

Acelor ce se impotrivesc, în afară de argumentele expuse mai sus, trebuie să le punem în vedere că regulamentarea dreptului de reproducere a operelor literare și artistice nu însemnează nici de cum împiedicare ca ele să fie reproduse sau traduse; în general drepturile de autor, pentru străinătate, sunt foarte modeste și în special în ceiace privește Franța se fac învoeli sau abonamente cu societatea oamenilor de litere din Paris, cu aceea a componitorilor de muzică și a autorilor dramatice, etc., în condițiuni din cele mai puțin oneroase. Ce morală este aceea de a plăti traducătorilor, care copiază și fac în definitiv o lucrare secundară, și a nu da nimic autorului principal? Cea mai elementară omenie ne îndeamnă cel puțin să împărtim recompensa pe din două între autorul operei originale și traducător.

Aderarea la Convențiunea din Berna ar avea de primă consecință împuținarea unui adevărat proletariat de traducători: aceștia ar fi, puțin câte puțin, înlocuiți prin scriitori originali care s-ar inspira direct din istoria națională, din frumoasele și poeticile legende ale poporului român.

Prin intrarea României în uniunea internațională din Berna am avea marele avantajiu să împărtăşim, treptat, lentele, dar sigurele progrese ce legislațiunea în materie de proprietate literară și artistică va face în cursul anilor curgători; cu chipul acesta, fără trudă ulterioară, fără zvârcoliri interne, ne vom perfectionă și noi încetul cu încetul legislațiunea cu privire la dreptul de autor.

E timpul ca și la noi, scriitorul și artistul să nu mai fie obligat să se înroleze printre funcționari pentru a putea trăi; dându-i independența traiului, îi vom lumiță și mai mult mintea și i vom înălță inima, pentru a crea de acele opere maestre, care fac gloria unui popor.

Să pregătim o soartă mai bună scriitorilor și artiștilor, în acest an jubilar, care este primul popas al neamului românesc în calea ascendentă, la sfârșitul căreia nădăjduim să atingem telul dorit al infrățirii și al depliniei propășiri a tuturor păturilor sociale.

In raportul său dela 19 Iulie 1793, conveționalul Lakanal exclama: „Geniul, în tacere, alcătuiește o operă care împinge departe cunoștințele omenești: pirătii literari o răpesc repede, iar autorul pășește spre nemurire printre ororile miseriei. Dar copiii lui?... Cetăteni, urmașii marelui Cornelius s-au stins în săracie!“.

Tot astfel și la noi, neamul românesc va deplângă pururea și cu drept cuvânt că Eminescu, genialul poet a cărui limbă a rămas până astăzi neîntrecută, s'a stins și el în săracie, pe când cel dințâi băcan sau arendaș venetic, se imbogățește cu nemiluita în această blagoslovită țară.

Dacă toate națiunile civilisate, au luat măsuri drastice pentru a preintămpină repetarea unor asemenea scandaluri sociale, e timp să le imităm și noi.

E timp să dăm o ocrotire temeinică limbei strămoșești, amenințată în

însăși existența sa. Nimici nu a zugrăvit mai bine primejdia care o amintă, decât Majestatea Sa Regele, în ședința Academiei dela 2 Aprilie 1905:

„Dorința Mea, a zis Augustul nostru Suveran, este ca Academia să scape aceste odoare amenințate a cădeâ în uitare, redându-le locul la care au drept și să pue o stăvili la acest văl de nepăsare pentru graiul bătrânesc, stârpind totodată buruienile neologismului care înăbușe limba strămoșească.

„De ce să ne ferim de aceste locuțiuni vechi, cu obârșie aşa de curată ca aceea a liturghiei și a letopiselor tărei și cari nici arhaisme nu sunt, de oarece le întâlnim în limba bisericei și a poporului. Mult mai de temut sunt aceste neologisme sterpe, cu formă și înțeles pocite, cari nu aduc nici o idee nouă, ci isgonesc numai cuvinte curat românești spre a le înlocui cu altele streine, cu înțeles absolut identic, ca spre pildă: *avansare*, în loc de *înaintare* și *voiaj*, în loc de *călătorie*.

„Acesta paraziți răntăcioase sunt mii; numărul crește pe zi ce merge și sfârșitul lor va fi schilodirea limbii. Strecurarea lor o datorim în mare parte vieței politice, obiceiurilor apusene și educației copiilor în străinătate.

„Urmarea cea mai de plâns a acestei greșite îndrumări este sănțul ce se sapă între limba claselor culte și neprihănita limbă a poporului. Despărțenia aceasta trebuie dar cu orice preț preîntâmpinată, ca o primejdie pentru neamul românesc, a cărui unitate se întemeiază pe lege și limba sa“.

Aceste memorabile cuvinte să ne stea pururea în minte și în inimă, pentru a ne călăuzi în lupta ce trebuie să ducem cu toții împotriva primejdiei acestia. Iar mijlocul cel mai priincios, pentru a atinge țelul dorit, este de a îngădăi abusul contrafacerilor, a reproducerilor și a traducerilor neautorizate, acordând scriitorilor naționali putința de a trăi din munca lor și de a crea opere originale.

In materie de proprietate literară și artistică, mai mult ca în orice altă ramură a activității omenești, trebuie să medităm serios faimoasa zicătoare latină: „*Suum cuique tribuere*“.

Trandafir G. Djuvara.

Iată și ante-proiectul de lege asupra dreptului de autor prezentat de subsemnatul ca raportor al comisiunii însărcinate cu elaborarea lui.¹⁾

CAP. I. — Dispoziții generale.

Art. 1. Autorul unei opere științifice, literare sau artistice are dreptul exclusiv de a o dă publicitatea sau de a o reproduce, în orice mod, sub orice formă și pentru orice intrebunțare ar fi.

Sunt astfel ocrotite toate manifestările cugetărei, scrise sau vorbite, date sau nu la lumină, infățișate prin orice mod de reproducere actual sau viitor, cum sunt: cărțile, broșurile și publicațiunile de tot soiul, între cari se coprind și ziarele și revistele periodice; discursurile, conferințele, lectiunile publice, pledoariile și predicile; operile dramatice și dramatico-muzicale, compozиțiunile muzicale cu sau fără cuvinte și operile choregrafice; picturile, desenurile, gravurile litografice, ilustrațiunile, hărțile geografice și topogra-

1) Comisiunea a fost numită de d. M. Vlădescu, fost Ministrul Cultelor și Instrucțiunii Publice și de D. Greceanu, Ministrul Justiției, și compusă din d-nii C. Dăsescu, Cyru Oeconomu, D. Ollănescu, N. Mandrea, T. G. Djuvara, Nicolae Petrașcu, Al. D. Xenopol, J. Th. Florescu, N. Nicolescu, M. Holban și J. Th. Ghica.

fice, planurile arhitecturale; fotografile; sculpturile, etc., într'un cuvânt toate operile artelor grafice și plastice, ori care ar fi meritul, scopul și înșuirea lor.

Art. 2. Scriitorul sau artistul care lucrează pe socoteala unui alt scriitor sau artist este presupus că a cedat acestuia dreptul său de autor, afară de convențiuni contrarii.

Art. 3. Dreptul de autor este mobiliar, cesibil și transmisibil, în total sau în parte.

Art. 4. Exercițiul dreptului de autor nu este supus îndepliniriei nici unei condiții sau formalități.

Pentru urmărirea dreptului de autor este destul ca numele autorului să fie indicat pe opera sa.

Depozitul prevăzut de legea din 23 Martie 1904 se menține numai în scopul exclusiv de a îmbogăți bibliotecile publice.

Art. 5. Dreptul de autor se încheiază cu moștenitorilor autorilor sau tuturor celor în drept în răstimp de 50 de ani după moartea autorilor.

După trecerea acestui termen, operile cad în domeniul public și reproducerea lor este îngăduită ori-cui.

Art. 6. Cesionarul dreptului de autor sau al obiectului pe care'l materializează o operă de literatură, de muzică sau a artei desenului, nu poate modifica opera, pentru a o vinde sau a o exploata, nici schimba titlul operei, nici expune în public opera modificată, fără învoiearea autorului sau acelor în drept.

Art. 7. Se exclud dela protecțiunea legei de față creațiunile inteligenței cari produc un rezultat industrial și pentru cari se pot obține brevete de invențiuni.

Art. 8. Sunt considerate ca ilicite, dacă nu au autorizarea autorului: reprezentarea și executarea publică; reproducerile, cu trunchieri, adăugiri sau schimbări, cum sunt: adaptările, localizările, transformările romanelor și nuvelelor în piese de teatru și vice-versa; arangamentele muzicale, reproducerile prin mijlocirea unei alte arte, ilustrațiunile unei opere; reproducerile operelor muzicale prin instrumentele de muzică mecanică, prin tonografe, cinematografe, aristoane, pianole, etc.

Art. 9. Dreptul de reproducere este independent de dreptul de proprietate asupra obiectului material, prin urmare cesiunea obiectului material nu implică cesiunea drepturilor de reproducere și vice-versa.

CAP. II. — Despre traducție.

Art. 10. Autorul unei opere are dreptul exclusiv de a autoriza traducerea ei.

Cesiunea dreptului de autor nu implică și cesiunea dreptului de traducere, afară de o stipulație formală în acest sens.

Art. 11. Traducerile neautorizate de autorii operilor originale sunt considerate ca reproduceri ilicite și pot fi urmărite ca atari.

Traducerile autorizate sunt ocrotite ca și lucrările originale, în ceea ce privește textul traducerei; fiecare însă este liber a face, cu învoiearea autorilor, alte traduceri după textul original al scrierii.

CAP. III. — Despre operile muzicale și artistice.

Art. 12. Nici o operă muzicală nu poate fi executată sau reprezentată în public, în total sau în parte, fără învoirea autorului.

Art. 13. Dreptul autorului asupra compozițiunilor muzicale coprinde dreptul exclusiv de a face arangamente asupra motivelor operei originale.

Art. 14. Este permisă inserarea, într-o culegere specială destinată școalelor, a mici compoziții muzicale, deja publicate, cu sau fără textul original, dacă se va arăta izvorul.

Art. 15. Oricine va reproduce, în mod licit, o operă artistică, prin mijlocirea unei arte deosebite de acea a originalului, va fi considerat ca autor și se va bucură de ocrotirea legei de față.

Art. 16. Nici autorul, nici proprietarul unui portret nu are dreptul de a'l reproduce sau de a'l expune în public, fără învoirea persoanei reprezentate, sau a celui în drept douăzeci de ani după moartea persoanei reprezentate.

Persoana reprezentată sau îndrăușită au totdeauna dreptul de a reproduce asemenea portrete.

Art. 17. Cesiunea unui obiect de artă nu implică cesiunea dreptului de reproducere în folosul cumpărătorului.

CAP. IV. — Despre operile inedite, anonime și postume.

Art. 18.—Lucrările literare și muzicale inedite nu pot fi secuestrate, nici lucrările de artă, cât timp trăește autorul lor și cât timp ele nu au fost date pentru vânzare sau pentru publicitate.

Art. 19.—Dreptul de autor asupra operilor anonime are o durată de 50 de ani, cu începere dela prima publicare licită a operei. El e exercitat de editor, pe cătă vreme adevăratul autor nu s'a făcut cunoscut. Când autorul s'a făcut cunoscut înaintea expirării acestui termen dreptul lui se prelungeste căt va mai trăi și încă 30 de ani după moartea sa.

Operile, care apar sub numele unei persoane morale, sunt assimilate cu operile anonime.

Art. 20. Proprietarii unei opere postume se vor bucură de dreptul de autor în răstimp de 50 de ani, din ziua când opera va fi publicată, reprezentată, executată sau expusă.

CAP. V. — Despre colaborație.

Art. 21. Colaboratorii au drepturi egale asupra operei comune, afară de convențiuni contrarii.

Art. 22. În caz de neînțelegere între colaboratori, tribunalele vor statori înci asupra exploatarei operei.

Colaboratorul, care nu primește exploatarea, poate să refuze de a fi părță la cheltuelile ca și la beneficiile acestei exploatari și poate cere ca numele său să nu fie indicat pe operă.

Art. 23. Dreptul de autor dăinuște în folosul tuturor celor în drept 50 de ani după moartea celui din urmă dintre colaboratori.

În lipsa urmașilor sau îndrăușitilor unui colaborator, partea sa revine celorlalți colaboratori sau celor ce sunt în posesiunea drepturilor lor.

CAP. VI. — Excepțiuni la regulele de mai sus.

Art. 24. Reproducerea actelor oficiale ale autorităților publice și reproduserea hotărîrilor judecătorești nu pot fi opriate.

Art. 25. Discursurile parlamentare și discursurile rostite în întruniri publice sunt proprietatea autorilor lor, dar pot fi reproduse în toate ziarele politice.

Art. 26. Se pot retipări, fără prealabilă autorizare, articolele de discuție politică, descripțiunile invențiunilor științifice, noutățile zilei și „faptele diverse”, indicându-se însă izvorul de unde au fost împrumutate.

Reproducerea informațiunilor de presă va fi totuși interzisă, când se va dovedi că constituie o concurență neleală.

Art. 27. Dreptul de autor nu împiedică dreptul de a face citațuni, într'un scop de critică și de polemică, sau pentru opere destinate învățământului.

Art. 28. Sunt permise crestomatiile, antologii și culegerile de fragmente alese, reproducând pentru școli, bucăți literare sau științifice, cu condiție ca să se indice izvorul și numele autorilor și să nu se modifice nici de cum textul original.

Art. 29. Fotografiile pot fi reproduse, dacă nu poartă pe dânsenele numele autorilor lor.

Art. 30. Se vor îngădui execuțările și reprezentările operelor dramatice, muzicale, dramatico-muzicale și chroregrafice, organizate în scop de binefacere, chiar fără o prealabilă învoie a autorilor.

CAP. VII. — Despre contrafaceri.

Art. 31. Orice știrbire, rău voitoare sau frauduloasă, adusă dreptului de autor, constituie delictul de contrafacere și dă loc la despăgubiri civile, lăsate la aprecierea justiției (art. 339 C. P.).

Tot astfel și orice usurpare a numelui unui autor, precum și imitația frauduloasă a semnături lui și a oricărui semn distinctiv adoptat de dânsul.

In privința vânzării și introducerii în România a operilor contrafăcute se vor aplica dispozițiunile art. 340 din Codul Penal.

Art. 32. Pedepsele delictelor de contrafacere sunt cele prevăzute la art. 341 din Codul Penal.

In caz de recidivă, pedeapsa va fi indoită.

CAP. VIII. — Despre confiscări și distrugeri.

Art. 33. Confiscarea operilor sau obiectelor contrafăcute, cum și a tuturor uneltelor cari au slujit la săvârșirea delictelor de contrafacere se va face potrivit art. 341 din Codul Penal.

Asemenea și confiscarea incasărilor reprezentăriilor teatrale ilicite (Art. 342, C. P.)

Art. 34. Distrugerea exemplarelor fabricate sau răspândite fără autorizare, precum și a uneltelor întrebuintate pentru făptuirea acestor contrafaceri sau reproduceri ilicite, poate fi cerută, pe cale civilă sau penală.

CAP. IX. — Dispozițiuni finale.

Art. 35. Infracțiunile la legea de față se vor urmări numai după plângerea persoanei a căror drepturi au fost călcate.

Autorul va putea alege calea penală sau civilă. În cazul din urmă constatarea contrafacerei se va ordona de Președintele Tribunalului.

Afacerea se va judeca sumar și de urgență.

Art. 36. Acțiunea civilă sau penală se prescrie după trecerea a cinci ani din ziua publicării, reprezentării sau punerii în vânzare a operei contrafăcute.

Art. 37. Legea de față se va aplica tuturor operilor științifice, literare și artistice, care, în momentul promulgării ei, nu vor fi căzute în domeniul public. Se vor respecta numai convențiunile mai înainte încheiate între părți.

Art. 38. Autorii nu pot cere despăgubiri pentru reproduceri săvârșite înainte de promulgarea legei de față; vânzarea însă a acestor reproduceri este interzisă, după intrarea în vigoare a acestei legi, afară de o înțelegere care ar interveni între proprietarii lor și autori.

Art. 39. Streinii se vor bucură în România de toate drepturile închegăsite prin legea de față, pe un teren, care nu va depăși pe cel prevăzut de legea română. Totuși dacă aceste drepturi vor încetă, mai înainte, în țara lor, ele vor înceta, în același timp, și în România.

Art. 40. Art. 1—11 din legea dela 1 Aprilie 1862, Regulamentul din 4 Maiu 1862 și orice dispoziții contrarie acestei legi sunt și rămân abrogate.

Raportor, TRANDAFIR G. DJUVARA.

